T (088) 000 21 20
E ypsilon@ypsilon.org
W www.ypsilon.org

visiesheet 2

Visiesheet Wonen

WONEN ALLEEN IS NIET GENOEG

Inleiding

Wonen is de basis van ons bestaan, dat geldt ook voor mensen met ernstige psychische problemen. Zij hebben de grootste kans op een zinvol bestaan vanuit de stabiliteit van een woning gecombineerd met zorg. Maar juist voor deze doelgroep is 'goed wonen' slecht bereikbaar.

Door politieke beslissingen van de laatste jaren worden psychiatrische patiënten minder snel opgenomen in en eerder ontslagen uit ziekenhuizen en instellingen. Ook het aantal bedden in beschermende woonvormen zal dalen. Alle pijlen zijn gericht op herstel, maar de voorzieningen die nodig zijn om te kúnnen herstellen, zijn niet evenredig opgebouwd. Dat geldt voor woonvormen, maar ook voor de andere voorwaarden voor herstel. Het aanbod, zowel van woonvoorzieningen als van begeleiding en daginvulling, schiet schromelijk tekort.
Volgens de wet zijn gemeenten verantwoordelijk voor de bescherming, begeleiding en woonsituatie van hun kwetsbare burgers. Richtinggevend daarvoor waren het rapport van de commissie Dannenberg (2015)[1] en de 'meerjarenagenda beschermd wonen' (2018)[2]. Beide stralen het optimisme uit dat iedereen met wat hulp wel kan meedoen in de samenleving.
Het gemak waarmee alle mensen met een psychische aandoening over één kam worden geschoren is stuitend en krenkend voor hen die **niet** aan deze maatschappelijke norm kunnen voldoen. Het belang van een netwerk en de positie van naasten, de rol die zij spelen in het leven van hun naaste en de belasting die dat vormt, blijven in de beleidsstukken ondergewaardeerd.

Behalve een veilige en prettige voorziening om te wonen (**huis, buurt**) is er meer nodig om het wonen te laten slagen: Zonder voldoende **begeleiding** en een zinvolle **dag/levensinvulling** lukt het niet: **'Wonen alleen is niet genoeg'**.

Wat speelt

Een groot deel van de leden van Ypsilon worstelt met de huisvesting van zijn naaste. Voor de groep patiënten die langdurig in een zorginstelling of beschermende woonvorm woont, staat de continuïteit van hun woonsituatie op het spel. Bij mensen die zelfstandig of bij familie wonen is de begeleiding veelal niet voldoende of niet passend.
Daarom startte Ypsilon in juli 2018 het project 'Wonen alleen is niet genoeg'. Hiermee willen we de stem versterken van mensen die het in hun eentje niet lukt om passende huisvesting te vinden voor zichzelf of voor hun kwetsbare naasten.

Enkele schokkende cijfers uit de ledenraadpleging (N=614) die Ypsilon in dit kader hield.[3]
Volgens familie heeft van de patienten:

- 51 % niet kunnen kiezen met wie hij woont
- 34 % geen inspraak gehad in hoe hij woont
- 21 % helemaal geen sociale contacten
- 38 % geen activiteiten overdag
- 14 % geen activiteiten overdag én geen sociale contacten
- 86 % geen betaald werk
- 48 % onvoldoende of geen begeleiding bij het wonen

Begeleiding

Door de aandoening of de langdurige afhankelijkheid van hulpverleners of van familie, missen veel mensen met een ernstige psychiatrische aandoening vaardigheden om het wonen 'vanzelf' te laten slagen. Zonder begeleiding lukt het dan ook niet.
Een groot deel van de familieleden vindt de begeleiding die hun naaste krijgt bij het wonen onvoldoende. 'De begeleiding zou planmatig moeten worden opgezet, stimuleren en enthousiasmeren. Er kan meer bereikt worden met een beetje doorzetten', vinden ze.

1 vng.nl/onderwerpenindex/maatschappelijke-ondersteuning/beschermd-wonen/publicaties/van-beschermd-wonen-naar-een-beschermd-thuis-rapport-cie-dannenberg

2 www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/05/24/meerjarenagenda-beschermd-wonen-en-maatschappelijke-opvang

3 www.ypsilon.org/woonraadpleging

> z.o.z.

Wat zijn visiesheets?

In een reeks 'visiesheets' legt Ypsilon vast wat haar officiële standpunten zijn over actuele onderwerpen. Standpunten die steeds op één A4-tje zijn verwoord en worden gedragen door de leden van de vereniging.

De documenten dienen zowel interne als externe doelen:

- **Extern** geven ze in korte maar krachtige bewoordingen weer waar Ypsilon voor staat.
- **Intern** geven ze richting aan het werk van belangenbehartigers, die zich gesteund weten door een breedgedragen visie. De visiesheets bieden een handvat om landelijke standpunten ook regionaal te kunnen uitdragen bij hun lobbywerk.

Een visiesheet is een levend document, dat kan worden aangepast aan de actualiteit. Voor de meest recente versie van een visiesheet kunt u terecht op onze website: **www.ypsilon.org/visie**

Zinvolle daginvulling

Het huis mag nog zo prettig zijn, het zijn de bezigheden, contacten, erkenning, waardering, deelname aan de samenleving, die iemands leven zin geven. Zonder deze elementen is het leven leeg, de kans op terugval groot en wordt herstel bemoeilijkt.
Mensen met een ernstige psychiatrische aandoening hebben vaak weinig sociale contacten. Dat naasten in veel gevallen het enig overgebleven netwerk vormen, legt een zware druk op hen. Veel familieleden benoemen de eenzaamheid van hun naaste als groot probleem.

Ik heb het gevoel dat hij steeds verder wegzakt.
Geen toekomstperspectief. Zo eenzaam.

Ook hier zijn het de gemeenten die kansen kunnen bieden. Zij bepalen hoe en door wie de begeleiding en de daginvulling geregeld en geboden wordt.

Wat vindt Ypsilon?

"Te veel mensen in Nederland zijn dakloos. Te veel mensen met een zorgvraag wachten te lang op de juiste plek, ondersteuning of zorg. Zij verliezen perspectief op een menswaardig en stabiel bestaan", schrijft de Federatie Opvang terecht in het manifest 'Een thuis voor iedereen'. Onze achterban ondervindt daarvan dagelijks de harde gevolgen.
Er zijn weinig geschikte woningen voor mensen met een ernstige psychiatrische aandoening. Het gaat hierbij niet om luxe, maar om de mogelijkheid om überhaupt te kúnnen wonen in een veilige omgeving. **Housing first!** De betrokkene zelf, eventueel zijn netwerk en de hulpverlening moeten de belangrijkste stem hebben bij de bepaling van wat goede en gepaste huisvesting is en welke begeleiding daarbij onontbeerlijk is.

De begeleiding moet gericht zijn op de zorg voor het huis en persoonlijke verzorging: het organiseren van het huishouden, (leren) schoonmaken, boodschappen doen, voedingspatroon, persoonlijke hygiëne. En op sociale contacten en structuur.

Door dagbesteding, opleiding en (vrijwilligers)werk leren mensen een 'gezonde' manier van leven, komt er structuur in de dag, krijgen ze sociale contacten. Dat helpt enorm **bij het op afstand houden van de psychose.**

Initiatieven die navolging verdienen

Er zijn succesvolle voorbeelden van voorzieningen[4] die recht doen aan de woonwens én de behoefte aan begeleiding en daginvulling van mensen met een ernstige psychiatrische aandoening. Het zijn er echter veel te weinig. Naasten spelen bij tal van deze woonvormen een rol: als initiatiefnemer, betrokken bij de begeleiding of als adviseur. Door de aard van de aandoening is familie sowieso vaak intensief betrokken bij het dagelijks leven van hun volwassen naasten. Noodgedwongen. Als het wonen, begeleiding en betekenisvolle daginvulling geregeld zijn, kan familie 'gewoon' familie zijn.

Concluderend

- Een woning waarin men zich prettig voelt in een veilige buurt is voor mensen met ernstige psychiatrische problemen voorwaarde om zich staande te houden en zich te ontwikkelen. Maar er is meer nodig om het wonen te laten slagen: Zonder voldoende begeleiding en een zinvolle invulling van de dag lukt het niet.
- Het aanbod, zowel aan woonvoorzieningen als aan zorg en begeleiding, schiet tekort. Initiatieven van woningbouwcorporaties, gemeenten of ggz zijn hard nodig om het aanbod te verruimen en om passende passende begeleiding en mogelijkheden voor een zinvolle daginvulling te organiseren of te faciliteren.

Ypsilon wil de stem van familieleden en hun naasten met een ernstige psychiatrische aandoening versterken. Door hun behoeften op te tekenen en hun vraag te verwoorden. Door samen op te trekken met organisaties die zich sterk maken voor dezelfde thema's en bij landelijke en lokale beleidsmakers, ondersteuningsorganisaties en woningcorporaties aan te kaarten dat het anders moet, dat het anders kan en te laten zien **hoe** het anders kan. Door goede voorbeelden te geven en duidelijk te maken dat wonen alleen niet genoeg is voor iemand om zich staande te houden, laat staan om vooruit te komen.

4 Goede voorbeelden die graag bereid zijn hun concept te delen zijn onder meer Chapeau Woonkringen; De Weerde; Zeeuwse Gronden; Oases Amsterdam. Zie ook www.ypsilon.org/woonprojecten